

Slovenščina je narečno globoko ukoreninjena – to jo bo ohranilo

Pogovarjal se je **Ivan Puc**

»Na svetu je okoli sedem tisoč jezikov. Če Zemlja ne bo doživela katastrofe, jih bo preživelo le kakih dvesto. Slovenščina bo med njimi. Ne le zato, ker imamo svojo državo, ampak tudi zaradi tega, ker je narečno tako globoko ukoreninjena. Kjer so korenine, je tudi drevo. Ni jih mogoče zlahka izrjavati,« pravi jezikoslovka in dialektologinja dr. Zinka Zorko, redna članica Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Te dni – rojena je bila 24. februarja 1936 na Spodnji Kapli na Kozjaku – praznuje življenjski jubilej, osemdesetletnico. Zaslužna profesorica Univerze v Mariboru in dobitnica Zoisove nagrade za življenjsko delo je preučevala govore v koroški, štajerski in panonski narečni skupini. Prva je, denimo, celostno predstavila haloško narečje. V pogovoru nam je med drugim pripovedovala, kako je na domačiji dedka in babice prebiral Mohorjeve knjige in se tako (osnovna šola je bil nemška) naučila knjižne slovenščine. S pokojnim možem, arhitektom, sta si zgradila dom v Selnici ob Dravi, kjer so živeli tudi njeni starši. Na obletnico očetove smrti se tu vsako leto zbere vsa družina. Zinka Zorko je bila nekaj mandatov tudi članica upravnega odbora Mohorjeve družbe.

Akademikinja
profesorica
dr. Zinka Zorko,
dialektologinja

V imenu sodelavcev Zvona vam najprej čestitam k jubileju. Kako ga boste praznovali?

Najprej na vasi. Sem prva častna občan-ka občine Selnica ob Dravi. Pripravili bodo pogovor z menoj in predvajali film o narečjih, ki ga prav zdaj montirajo. Jubileju bo posvečen dialektološki zbornik, ki bo najprej predstavljen na mariborski univerzi. Tja so povabljeni moji sodelavci s Pedagoške fakultete in z drugih fakultet, s katerimi sem tudi kot prorektorica veliko sodelovala. Povabljeni so kajpada tudi moji sorodniki. Z zgodovinarjem slovenskega jezika profesorjem Markom Jesenškom bova že naslednjega dne odpotovala na Dunaj, kjer bo na slavističnem inštitutu profesorjem in študentom dunajske in graške univerze predstavljeno moje delo, spregovorila pa bom seveda tudi sama. Na rojstni dan me bo sprejel predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Tadej Bajd, poleg bodo moji kolegi iz razreda za filološke in literarne vede. Tudi ob tej priložnosti bomo predstavili omenjeni zbornik. Kar naporno bo.

Marsikdo se hvali s tem, koliko jezikov govori. Koliko narečij govorite vi? Sem vprašanje morda postavil narobe?

Nič ne de. Vsakdo govori le svoje narečje. Kar govorim iz sebe, je moja materinščina. Drugo narečje znam brati, če je napisano, ko ga slišim, vem, kam spada. Narečja se ne da toliko naučiti, da bi ga govorili globinsko pristno. Tako na glasoslovni kot oblikoslovni in besedni ravni si v narečju vraščeni v trden jezikovni sistem. Sama govorim koroško narečje. Nikoli nisem niti poskušala govoriti štajersko, zato sva se z možem pogovarjala vsak v svojem narečju.

Za ljudi, ki v družinah govorijo različne jezike, pravijo, da spontano preklaplajo med njimi. Za narečja to ne velja?

Ne. Jezikov se učimo s pomočjo učbenikov, jih gradimo od glasoslovja, oblikoslovja, skladnje do besedja. Zlasti glasoslovje je težko posnemati. Mož je, denimo, dejal *svejt* in *moust*, jaz pa po koroško *sviet* in *muost*. Otroka, ki sta odraščala tudi v Mariboru, sta sprejela mestno govorico, ki je blizu knjižnega jezika. Ne govorita ne štajersko in ne koroško. Včasih le skušam posnemati tukajšnji selniški govor in se tudi tako približati ljudem, a ti dobro vedo, da to ni moj jezik. Moja globinska materinščina je vzhodna podjunska koroščina, knjižnega jezika pa sem se naučila. Dobro je, da imamo Slovenci tako dobro razvit knjižni jezik, v katerem se lahko najdemo vsi. Rezijani, denimo, so v kar hudi zadregi s knjižnim jezikom. Rezijanščina je najbolj arhaično slovensko narečje, beneška slovenščina, ki jo govorijo nižje od Rezije, je le nekoliko bližje primorskim narečjem.

Dokler bodo ohranjena narečja, bo tudi slovenski jezik. Zakaj ste o tem prepričani?

Slovenski jezik je narečno med vsemi slovanskimi jeziki najbolj razčlenjen. Ruščino govori okoli sto milijonov ljudi, a ima le okoli 25 narečij, ki se ne razlikujejo tako izrazito kot pri nas sedem narečnih skupin. Rusi so ostali stalno naseljeni, medtem ko so se naši predniki selili iz različnih naselitvenih jeder, saj so pripadali več plemenom in v sebi nosili klice posebnega jezika. V naše kraje sta se naselila dva tokova: zahodni se je usmeril proti Koroški,

Gorenjski in Primorski, drugi pa krenil ob Savi in Dravi navzgor, to je na Dolenjsko, Štajersko in Panonsko. Razlog selitev so bile največkrat vojne, ne vemo pa, zakaj so se slovanska plemena selila v tolikšnem številu. Držala so se skupaj, se naselila in opredelila slovenski prostor. Plemena koroških Slovencev so bila zelo močna, kar sklepamo po tem, kako trdno so se oklepali svojega jezika.

Kaj pa jezik staroselcev, o katerih se zadnje čase veliko piše in govori v zvezi z etnogenezo Slovencev?

Priseljencev je bilo tako veliko, da so se staroselci, kolikor so priseljevanja preživeli, morali prilagoditi. Od keltščine, venetščine in ilirščine se je v slovenskem jeziku ohranilo razmeroma malo.

Da imamo v Sloveniji toliko narečij, ni le nekaj lepega, eksotičnega, folklornega ...

Seveda ne. Narečja, v katera se rodimo, so globinski materni jezik, če živiš v istem okolju, se jezik v njem le še utrjuje, kar krepi pripadnost, narodno zavest in ne nazadnje tudi ponos. Seveda so na to vplivale tudi politične in družbene razmere, države, v okviru katerih smo živeli. Šele po prvi svetovni vojni, na primer, so Prekmurci postali del Slovenije, čeprav so jezikovno dolga stoletja ohranjali jezikovne značilnosti. Razvili so celo svoj (vzporedni) slovenski knjižni jezik. V Prlekiji so znani pisatelji in pesniki, ki so pisali v narečju, v Prekmurju je še danes kar nekaj literature napisane v prekmurščini.

Pred časom sem se pogovarjal z etimologom Markom Snojem. Bil je zadržan do zgodnjega poučevanja

angleščine. »Če bomo otroke že zelo zgodaj poučevali angleščino, bomo težavo samo zmanjšali, ne pa tudi odpravili, hkrati pa odprli novo, saj utegnemo s tem razrahljati že tako krhko narodno zavest, ki jo že od nekdaj povezujemo z jezikom, in na naše stroške vzgojili strokovnjake, ki si bodo drugje našli boljšo prihodnost.« Kaj menite o tem svarilu vašega kolega akademika?

Zaradi lažjega sporazumevanja se danes ves svet uči angleščine. V otroškem in mladinskem žargonu mrgoli angleških besed, toda ko jih preštejmo, lahko ugotovimo, da jih je le okoli dvajset ali morda malo več. Že jezik običajne komunikacije premore dva ali tri tisoč besed. Mladostniški govor je tudi stvar mode, pa ne le otrok in mladine, tudi kakšna ženica reče »okej«, ker se ji to zdi bolj mladostno in fino. A ves ta »ful kul« ostaja le na površju.

Zaradi tega torej ni treba biti plati zvona?

Ne, to ne ogroža slovenščine. Na svetu je okoli sedem tisoč jezikov. Če Zemlja ne bo doživela katastrofe, jih bo preživelo le kakih dvesto. Slovenščina bo med njimi. Ne le zato, ker imamo svojo državo, ampak tudi zaradi tega, ker je narečno tako globoko ukoreninjena. Kjer so korenine, je tudi drevo. Ni jih mogoče zlahka izrjavati. Slovenščina se ne bo izgubila v globalizaciji, o tem sem prepričana. Knjižni jezik je v stalnem gibanju, nenehno se razvija in prilagaja stvarnemu in miselnemu svetu njegovih govorcev. Z narečjem je nekoliko drugače, čeprav se tudi v njem zaradi lažjega sporazumevanja vse bolj uporabljajo knjižne besede. Narečja so tista, ki nas

bodo ohranila – če seveda, kot rečeno, prej ne pobere celega sveta.

Radi rečete, da je narečje naš materni jezik, knjižnega jezika pa se je treba naučiti. Kakšen pomen pri učenju knjižnega jezika so imele v vaši družini mohorjevke?

»Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne in narodne omike,« je zapisal Anton Martin Slomšek, pobudnik ustanovitve Mohorjeve družbe. Od leta 1851 je tudi z izdajanjem knjig krepila slovensko narodno zavest. Vse tri Mohorjeve družbe s sedeži v Celovcu, Gorici in Celju nadaljujejo to poslanstvo. Knjige so širili predvsem duhovniki po župnijah, ljudje so jih radi brali, na primer večernice in Mohorjeve koledarje, z njimi so otroci pridobili bralne navade. Letošnja redna zbirka me je navdušila.

Učitelji tu na severu Slovenije so bili izredno strogi. Le s pomočjo mohorjevsk sem se lahko naučila knjižne slovenščine. Dedek mi je zelo rad dolgo v večer ob petrolejki bral večerniške povesti. Rasla sem ob starih starših, z njima poganjala korenine v jezik, domačijske zgodbe, ki so me pritegnile, pa so v meni budile domišljijo.

Ne čudim se, da ima še vedno razmeroma veliko naročnikov – več kot tri tisoč jih je. (Zinka Zorko lista po knjigah iz redne zbirke, ki jih je imela na mizi, in vsako nekoliko pokomentira, op. a.)

Moja mama je bila doma v vasi Kapla na Kozjaku. Na njeni domačiji sta bila naročnika na Mohorjeve knjige dedek in babica. Hranila sta jih na podstrešju, po

nemški okupaciji pa sta jih skrila v kaščo pod žitno zrno. Po letu 1941 sem ju večkrat obiskovala dve ure hoda iz Ožbalta, kjer smo stanovali. Komaj sem čakala, da bosta izpod žita potegnili knjige! V prvem razredu nemške osnovne šole nisem smela spregovoriti niti ene slovenske besede. Zaradi tega sem bila kaznovana s šibo ali klečanjem v kotu. Učitelji tu na severu Slovenije so bili izredno strogi. Le s pomočjo mohorjevsk sem se lahko naučila knjižne slovenščine. Dedek mi je zelo rad dolgo v večer ob petrolejki bral večerniške povesti. Rasla sem ob starih starših, z njima poganjala korenine v jezik, domačijske zgodbe, ki so me pritegnile, pa so v meni budile domišljijo.

Kako je bilo po vojni?

Oče in mati sta se takoj naročila na Mohorjevo zbirko, kasneje sta jo za vsakega otroka – bilo nas je deset, enajst se jih je rodilo. Doma je ostala samo ena od sester, ki se je pri mami izučila za šiviljo, in eden od bratov, ki je prevzel očetovo mizarsko delavnico. Vsi drugi imamo akademsko izobrazbo. Še v časih, ko smo morali prikrivati svojo vero, smo se na sveti večer vsako leto zbrali tu v Selnici ob Dravi. Sem smo se priselili iz Ožbalta, ker so hišo porušili zaradi gradnje hidroelektrarne. Vsi otroci smo takrat prejeli zbirko Mohorjevih knjig. To nam je bilo tako sveto, da se še zdaj – mama je umrla leta 1990, oče deset let pozneje, star 98 let – držimo te tradicije, ki nas je zelo zbliževala. Z bratom, profesorjem matematike na Tehniški fakulteti v Mariboru, sva se v spomin na to, kako nam je oče še zadnjič podelil zbirke, odločila, da po njegovi smrti odslej midva za brate in sestre naročava knjige. Osem nas je še živih, ne dobivamo se več za sveti večer,

saj imamo vsi družine, vnuke in pravnuke, temveč se zberemo na obletnico očetove smrti vsakega desetega januarja. Tri dni se je poslavljaj, zbirali smo se pri njem in povedal nam je še kako podrobnost iz svojega življenja. Od tega, kako je šel kot pastirček služiti k bogatemu kmetu, do težav, ki jih je moral premagati, preden je postal mizarški mojster, pa o tem, kako se je razveselil vsakega našega rojstva. Želel je znova slišati nekatere posnetke, ko je za mariborski radio pripovedoval o svojem življenju in mladosti. Ko je bil zadnji večer že precej onemogel, je še zadnjič vsakomur stisnil roko. Tako smo se poslovili. Spomin na očeta mi daje moč, da tudi jaz vedro prenašam svoja leta. Ne nazadnje, zdaj jaz posojam knjige družinama hčerke in sina.

Po diplomi ste deset let poučevali na Ravnah. Zakaj niste ostali v Ljubljani?

V diplomski nalogi sem analizirala govor Kaple na Kozjaku in zanjo prejela Prešernovo nagrado. Dialektolog profesor Tine Logar (1911–2002) me je povabil za asistentko. Lotila naj bi se manj raziskanih narečij štajerske, panonske in koroške narečne skupine. Profesor je opravil ogromno delo, sam je zapisal 200 govorov, tudi odročne primorske. V Reziji in Beneški Sloveniji je imel za petami tudi karabinjerje. Občudovala sem ga tudi kot človeka. Med vojno so ga preganjali Italijani, po njej pa ga je nova oblast internirala na Goli otok. Ker me je dialektologija zelo pritegnila, sem si želela ostati v Ljubljani. Malo pred zagovorom diplome sem se poročila, zato sem se morala seveda o profesorjevem vabilu pogovoriti z možem, ki je bil takrat pri koncu študija arhitekture. Prestolnica se mu ni usedla v srce. »V Ljubljani ne bom pustil niti slike,

Še v časih, ko smo morali prikrivati svojo vero, smo se na sveti večer vsako leto zbrali tu v Selnici ob Dravi. Vsi otroci smo takrat prejeli zbirko Mohorjevih knjig. To nam je bilo tako sveto, da se še zdaj držimo te tradicije, ki nas je zelo zbliževala. Z bratom, profesorjem matematike na Tehniški fakulteti v Mariboru, sva se v spomin na to, kako nam je oče še zadnjič podelil zbirke, odločila, da po njegovi smrti odslej midva za brate in sestre naročava knjige.

kaj šele, da bi ostal še jaz.« O profesorjevem predlogu torej ni imelo smisla več razmišljati. Železarna Ravne mi je ponudila stanovanje, ker so potrebovali učitelja slovenskega jezika v Šolskem centru. Saj veste, za mlado družino je stanovanje zelo pomembno. Tudi mož je dobil v Dravogradu delo arhitekta v gradbenem podjetju.

Koliko je slovenščina pomenila vašim dijakom oziroma vajencem?

Slovenščina je bila videti za ključavničarje, strugarje, metalurge ... manj pomemben predmet. Fantom sem jo skušala približati zlasti prek literature, Prežihovega Voranca, denimo, tako so v

Dovolila sem jim, da so govorne nastope opravili v svojem narečju. Čeprav je bila moja naloga poučevanje knjižnega jezika, sem jih seznanila tudi z bogastvom slovenskih narečij.

njej začutili domačnost, njeno vsebinsko in jezikovno bližino. Dovolila sem jim, da so govorne nastope opravili v svojem narečju. Čeprav je bila moja naloga pou-

čevanje knjižnega jezika, sem jih seznanila tudi z bogastvom slovenskih narečij. Ni šlo za učence, ki ne bi bili sposobni gimnazijskega pouka. Izhajali so iz vrst delavcev, železarna in mežiški rudnik sta jim podelila štipendije, vedeli so, kakšno delo jih čaka. Veliko se jih je nato šolalo v večerni mojstrski šoli. Še vedno se dobivajo in pripovedujejo, kako jim je bila, čeprav je šlo šoli za izobraževanje železarskih poklicev, prav slovenščina najljubši predmet.

V gimnaziji sem kot diplomirana rusistka učila tudi ruščino. V Zagrebu sem nakupila plošče za fonolaboratorij, da bi dijaki lahko prisluhnili govorcem ruskega jezika. Po štirih letih učenja so ga tako dobro obvladali, da je predsednik maturitetne komisije, ki je prišla iz Ljubljane preverjat znanje na maturi, njenim članom dejal, naj prisluhnejo, kako znajo dijaki celo bolje rusko kot angleško, čeprav so se angleščine učili osem let. Spominjajo se, denimo igralec Ivo Ban, koliko so se takrat naučili in kako so ruščino s pridom uporabljali v karieri.

Zakaj niste vztrajali na Ravnah?

Ko je ravnatelj izobraževalnega centra leta 1971 odhajal v pokoj, me je direk-

njega je že sedel neki tovariš in mi ga je predstavil: »Z menoj je partijski sekretar, ki vas bo že danes sprejel v Zvezo komunistov.« Prepričan je bil, da je zaradi moje ambicioznosti članstvo v partiji le še formalnost. »Prej se moram pogovoriti z možem,« sem mu takoj odgovorila. Počakala sem, da se je vrnil iz službe. »Odloči se. Jaz ali partija!« Zmagal je seveda »jaz«.

Mož ni veliko razmišljal?

Prav nič. Ni bil kak velik vernik, politika pa mu je bila tuja, želel je imeti svoj mir – predvsem pa svobodo. Ko si enkrat organiziran, je svobode nekaj manj. Odločati se je treba s srcem, po svojem prepričanju, ker pa sem imela družino, sem se z možem vedno posvetovala. Kot arhitekt je veliko delal po naročilu, še posebej načrte za kmečke hiše. Vozil me je denimo v Haloze – bila sem prva, ki sem jih do cela raziskala od gradu Borl do Žetal – in medtem ko sem jaz zapisovala in snemala haloški govor, je on risal načrte. Najmanj šestkrat se je treba vrniti k hiši, da se lahko opiše celotno narečje po obsežni vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, on pa si je že našel kakšno delo in pomagal ljudem, ki so obnavljali hleve in skednje. Bila sva dober tandem. Pri mojem raziskovalnem delu mi je ves čas dal spodbudo in bil v oporo. Čeprav je že osemnajst let pokojni, mi je spomin nanj še vedno spodbuda. Vzdržati moram!

Zakaj nisem ostala na Ravnah? Moj brat, ki je na višji tehniški šoli predaval matematiko (na Ravnah pa tudi izrednim študentom), mi je dejal, da na Pedagoški akademiji poizvedujejo o meni, ker potrebujejo jezikoslovca. Imela sem dvoje otrok in stanovanje, zato nisem mogla na vrat na nos v Maribor. Čez dva meseca so mi sporočili, da so zame v Ma-

»Z menoj je partijski sekretar, ki vas bo že danes sprejel v Zvezo komunistov.« Prepričan je bil, da je zaradi moje ambicioznosti članstvo v partiji le še formalnost. »Prej se moram pogovoriti z možem,« sem mu takoj odgovorila. Počakala sem, da se je vrnil iz službe. »Odloči se. Jaz ali partija!« Zmagal je seveda »jaz«.

tor Železarne Ravne poklical v pisarno in mi ponudil mesto ravnateljice. Poleg

riboru kupili novo stanovanje. Postala sem asistentka za slovenski jezik in vpisala magistrski študij. Po desetih letih od diplome se je tako začela moja znanstvena pot. Med mojimi sodelavci na Pedagoški akademiji ni bilo ne doktorjev in ne magistrrov, takrat je bilo mogoče predavati tudi brez znanstvenih nazivov.

Kaj je na to porekel vaš mentor, ki vas je pred tem neuspešno vabil za asistentko v Ljubljano?

Presrečen je bil, da sem se vrnila. Z ženo me je obiskal v Mariboru. Diplomirala sem iz govora Kaple na Kozjaku, od koder je bila moja mati, magistrirala pa iz koroškega govora Lovrenca na Pohorju, rojstnega kraja mojega očeta, do govora Vuzenice. Kmalu potem sem na Logarjevo pobudo vpisala tudi doktorski študij, saj v Ljubljani ni imel naslednika. Študij sem nadaljevala predvsem zaradi znanstvenih zahtev Pedagoške akademije. Vedela sem, da bo, kar se je tudi kmalu zgodilo, prerasla v fakulteto. V doktoratu, zagovarjala sem ga leta 1986, sem raziskala levi breg Drave do meje in še čeznjo, to je koroško narečje od Ojstrice do Duha na Ostrem vrhu.

Vaša akademska kariera se je nato zelo hitro vzpenjala. V sedemnajstih letih ste prehodili pot od docentke za slovenski jezik do izredne članice Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Že profesor Logar, ki je, kot ste gotovo opazili, usmerjal moje dialektološko raziskovanje, je razmišljal, da bi postala članica akademije. Oceno mojega dela je nato kmalu po njegovi smrti napisal profesor Jože Toporišič, ki sicer ni bil dialektolog, a je bil velik jezikoslovec, pre-

Le kdor tudi veliko raziskuje, je lahko dober predavatelj.

dan profesor in iskren prijatelj. Ocena je bila tako odlična, da sem bila izvoljena s prepričljivo večino. Takrat sem bila peta ženska v akademiji, tudi zdaj nas je le sedem.

Ko profesor Logar ni smel več predavati, ker je bil star več kot sedemdeset let (podobno je zdaj po uveljavitvi varčevalnega zakona ZUJF), sem med letoma 1986 in 1996 vsako sredo poleg obveznosti v Mariboru šest ur predavala še na ljubljanski Filozofski fakulteti. Bilo je naporno, a rekla sem si, da si prizadevni študentje zaslužijo sodoben študij dialektologije. Prav je bilo, da so tako tudi tisti, ki niso bili iz severne in vzhodne Slovenije, slišali kaj več o štajerskih, koroških in panonskih govorih.

Omenili ste, da je v akademiji samo sedem žensk. Menda niso zato krivi moški člani?

Tega ne bi naprtila le njim. Za članstvo v SAZU so odločilni znanstveni dosežki. Takih žensk, ki bi, če nekoliko pretiravam, dale življenje za znanost, ni veliko. No, akademije se drži tudi tradicija, v njej je bilo žensk vedno res malo.

Kako ste usklajevali predavanja in raziskovanje? Je bistvo oziroma, boljše rečeno, temelj vendarle raziskovanje?

Bo kar držalo. Le kdor tudi veliko raziskuje, je lahko dober predavatelj. Tudi študentje si morajo v seminarskih in diplomskih nalogah nabrati nekaj raziskovalnih izkušenj. V sebi nosim pedagoški klic, vedno sem imela rada štu-

dente, jih pritegnila k raziskovalnemu delu, zato je bilo iz dialektologije napisanih 130 diplomskih nalog. S študenti sem odšla tudi na teren, ko se je komu kaj zataknilo.

Ste tudi sami imeli težave pri terenskem delu?

Trudila sem se pokriti bele lise v dialektologiji, zlasti v severovzhodni Sloveniji, koroška narečja, ob meji in čez mejo z Avstrijo. Naši cariniki so zelo natančno pregledovali snemalne naprave. Pozneje, ko je z menoj hodil tudi tehnik snemat filme, smo se raje napovedali, da je bilo manj zapletov. Nekateri informatorje, koroške Slovence, ki so živeli čez mejo, smo povabili na snemanje na našo stran, večkrat so prišli čez mejo kar na črno. No, večjih težav ni bilo, saj so me dobro poznali. Tudi ko sem raziskovala porabski govor, so me temeljito vzeli v pretres. Zanimivo, madžarski stražniki in cariniki so nas prijazno sprejemali.

Kako ste kot Korošica za svoje vzeli porabske Slovence?

Porabski učitelji na osnovnih šolah so vsako leto prihajali na dvotedenske se-

učenci. Od vasi do vasi sem spoznava- la domačine, pridobivala informatorje. Stike s porabskimi Slovenci imam tako že od leta 1972. Ko sem bila še članica glavnega odbora Mohorjeve družbe, sem redno zbirko vsako leto podarila knjižnici v Monoštru. Še posebej večernice so učitelji s pridom uporabljali. Pa ne le oni, tudi župniki. Žal na Zgornjem Seniku po smrti prejšnjega ni več slovenskega župnika, imajo le slovenske maše, ki jih v porabskih naseljih darujejo prekmurski duhovniki.

Prizadevate si, da slovenščina v Porabju ne bi izumrla. Kako gledate na njeno prihodnost? Kdo je predvsem odgovoren za ohranjanje slovenskega narečja na Madžarskem?

Naša država naredi kar veliko, predvsem za učenje slovenščine v osnovnih šolah. Tako kot pri nas se tudi tam zmanjšuje število otrok v družinah. Dve ali največ štiri ure slovenskega jezika je premalo, saj doma ne govorijo več narečja, temveč madžarsko, predvsem zaradi možnosti zaposlitve. Kot vidim po zagnanosti učiteljev v osnovnih šolah pa tudi otrok, ki jih obiščem, še zlasti na Gornjem Seniku in v Števanovcih, se mi zdi, da bo slovensko narečje v Porabju v sedmih vaseh med slovensko državno mejo in Monoštrom ohranjeno. Vsaka hiša v teh krajih tedensko prejme časnik *Porabje*. (Zinka Zorko polista po njem in se ustavi pri njegovih sodelavcih. Kar nekaj jih piše v narečju. Ta besedila zanjo predstavljajo vzorec števanovskega in seniškega govora, op. a.)

Madžari časnika ne zavračajo?

Ne, čedalje bolj tolerantni so, čeprav se še pozna skozi zgodovino oblikovan ob-

Ko sem bila še članica glavnega odbora Mohorjeve družbe, sem redno zbirko vsako leto podarila knjižnici v Monoštru. Še posebej večernice so učitelji s pridom uporabljali.

minarje, ki smo jih pripravili v Mariboru. Povabili so me v Monošter in nato v osnovne šole. V Števanovcih in na Zgornjem Seniku sem lahko snemala v razredu, čeprav je bilo sicer prepovedano opravljati raziskovalne naloge med

čutek večvrednosti. Tudi zato, ker so bili bolje situirani. No, zdaj se tudi pri njih pozna kriza, v Monoštru obratuje le še ena večja tovarna. Starejše generacije se držijo narečja, mlajše pa se ga učijo.

Je prihodnost dialektologije v varnih rokah?

Moja naslednica profesorica Mihaela Kolečnik z mariborske Filozofske fakultete je dobra dialektologinja. Pri meni je doktoriralo še nekaj drugih raziskovalcev. V bolonjskih programih je ur narečjeslovja nekaj manj, čeprav gre za petletni študij. Tako pri nas kot v Ljubljani je lahko zaposlen le en dialektolog. Na tem predmetu temelji preučevanje knjižnega jezika, združuje narečno različno govoreče študente, ki s tem ohranjajo zavest pripadnosti svoji identiteti. Pri mladih ljudeh je to zelo pomembno.

Ali kdo pripravlja učbenik za slovensko narečjeslovje? Pred leti ste dejali, da ga potrebujemo.

Sodobnega učbenika, kot sta ga svoj čas napisala Fran Ramovš in za njim Tine Logar, res nimamo. Imamo pa več zbornikov razprav z dialektoloških simpozijev, veliko je zbranega gradiva posameznih raziskav, tako da študentje ne potrebujejo učbenika za študij in raziskovalno delo. Njegovo pisanje bi bil kar zahteven podvig. Sprašujem se, ali bi ga ljudje brali in ali bi ga lahko, denimo, s pridom uporabili za seminarsko poučevanje na srednjih šolah. Morda se bo kdo kdaj v prihodnosti lotil poljudnejše sinteze oziroma predstavitve bogastva narečij.

Spomnil bi vas rad še na vaše načrte glede narečnega slovarja Dravske doline. Kako mu kaže?

Za slovar mojega narečja je zbranega že veliko gradiva. Upam, da mi bo z mlajšimi pomočniki uspelo. V Gradcu in Celovcu pripravljajo podoben slovar koroškega jezika. Delo je nekoliko zastalo in upam, da ga bodo dokončali. To bi bilo zelo pomembno za ohranitev narečja na avstrijski strani. Tudi če se bodo posamezne narečne besede izgubile, bomo zaradi zapisa vseeno vedeli zanje.

Še nabirate moči in se sproščate na njivi in v sadovnjaku? Zemlja sicer zdaj počiva ...

Nekaj počitka sem si privoščila tudi jaz. Čaka me operacija kolka. Upam, da bom potem lahko delala tudi na zemlji, zdaj sem priklenjena bolj za delovno mizo. Hvala Bogu, da imam tako delo, ki me privlači. Jeseni bom v soavtorstvu objavila daljšo razpravo o štajerskih narečjih. Izšla bo v zborniku, ki bo posvečen pred dobrim letom preminulemu anglistu profesorju Janezu Stanoniku, ki je imel zelo rad štajersščino. Sama sem obdelala mislinjski govor, ki je na karti narečij napačno označen kot koroško mežiško narečje, jaz pa sem dokazala, da spada k južnopohorskemu štajerskemu narečju. Raziskala sem tudi Strmec pri Rogatcu, kjer se čuti velik vpliv haloškega narečja, in Šentrupert nad Laškim, kjer se pozna vpliv dolenjskega govora. Že vrsto let sodelujem z Literarnim klubom upokojencev Slovenije (LIKUS), ki je izdal že 26 zbornikov. V zadnjem sem napisala prispevek o življenju mojega profesorja Tineta Logarja, za naslednji zbornik pa pripravljam poljudno razpravo oziroma poročilo o slovenskih narečjih in njihovi vrednosti. ~

